

ПРОБЛЕМИ ВИХОВАННЯ І НАВЧАННЯ

УДК 378.1

П.М. Малярчук

к. с.-г. н.

А.С. Ревунець

ст. викладач

М.А. Мартинюк

к. е. н.

В.В. Карпюк

ст. викладач

Державний агроекологічний університет

М.О. Красько

викладач

ЖДПУ ім. І.Я.Франка, голова Житомирського обласного відділення

АПОС України

РОЛЬ САМОВРЯДУВАННЯ ТА ПРОФСПІЛКОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ В ПРОЦЕСІ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ

У статті визначена роль самоврядування та профспілкової організації у вихованні студентів.

Завдання виховання у вузі реалізують у процесі навчання і в спеціальній виховній роботі зі студентами в позааудиторний час. Процес виховання – система виховних заходів, спрямованих на формування всебічно і гармонійно розвиненої особистості. Він залежить від об'єктивних і суб'єктивних чинників.

Об'єктивними чинниками є: особливості розбудови України взагалі та системи закладів освіти зокрема; перебудова економіки на ринкових засадах; особливості розвитку соціальної сфери; відродження національних традицій, звичаїв, обрядів, народної педагогіки; розширення сфери спілкування з іноземними громадянами; вплив природного середовища.

До суб'єктивних чинників відносять: соціально-педагогічну діяльність сім'ї та громадських організацій; навчально-виховну діяльність закладів освіти в особі їх працівників; цілеспрямовану діяльність засобів масової інформації; діяльність закладів культури; виховну діяльність різних позааудиторних установ та діяльність церкви.

“Виховує, – писав А.Макаренко – все: люди, речі, явища, але насамперед і найбільше – люди. З них на першому місці – батьки і педагоги. З усім складним світом навколишньої дійсності дитина входить у незлічені стосунки, кожен з яких неминуче розвивається, переплітається з іншими стосунками, ускладнюється фізичним і моральним зростанням самої дитини.

Увесь цей “хаос” не піддається начебто жодному облікові, проте він створює в кожен даний момент зміни в особистості дитини. Спрямувати цей розвиток і керувати ним – завдання вихователя” [2].

Ефективність процесу виховання значною мірою залежить від того, наскільки збігається вплив організованої виховної діяльності та об'єктивних умов. Результати цього процесу не настають одразу після застосування виховного впливу, вони дещо віддалені в часі.

Перебудова навчально-виховного процесу на демократичних засадах передбачає створення умов для співпраці педагогів і студентів, за яких останні діяли б як суб'єкти власного виховання.

Виховання – тривалий процес. Людина виховується з дитинства до зрілості. “Я продовжую ще вчитися, – писав К.А. Гельвецій, – моє виховання ще не завершено. Коли ж воно закінчиться? Коли я не буду більше здатним до нього: після моєї смерті. Все моє життя і є, власне, тривалим вихованням” [1].

Останнім часом чимало дискусій точиться навколо органів студентського самоврядування, основними завданнями яких є забезпечення й захист прав та інтересів

студентів, сприяння їм у навчальній, науковій і творчій діяльності, створення необхідних умов для проживання й відпочинку, організації різноманітних студентських гуртків, об'єднань, клубів тощо.

Наказом Міністерства освіти і науки України №166 від 03.04.2001 р. затверджено положення "Про студентське самоврядування у вищих навчальних закладах" як рекомендації. Основним завданням наказу є сприяння активізації діяльності органів студентського самоврядування.

Самоврядування не можна "дати", не можна "взяти", не можна "ввести". Його приходиться роками виробляти і обробляти. Які ж умови можуть забезпечувати справжнє самоврядування?

По-перше, це участь у ньому більшості студентів, а не вузького кола активу і групи викладачів.

По-друге, самоврядування не може бути без підтримки педагогів, без співробітництва з викладачами, без рівності викладача і студента. **По-третє**, воно повинно бути таким досвідом громадської діяльності, де можна побачити його результат. **По-четверте**, самоврядування не повинно обмежуватися одним днем, бо життя не зупиняється ні до, ні після дня самоврядування.

Якщо раніше самоврядування в багатьох навчальних закладах розумілося як можливість передати студентам які-небудь достатньо-прості функції, які не пов'язані з прийняттям управлінських рішень (самообслуговування, чергування в гардеробі, в їдальні тощо), то тепер виникла необхідність надання їм можливості приймати участь у здійсненні саме властивих функцій і саме через їх велику складність (вибір профілю навчання і факультативів, працевлаштування студентів під час канікул і протягом навчального року, участь в оцінюванні роботи викладачів, вирішенні конфліктних ситуацій, поселення в гуртожитки, складання розкладу тощо).

Можна визначити дві основні функції самоврядування в різних студентських колективах і організаціях.

Перша – це забезпечення нормальної роботи всіх колективів у вузі, оптимальне вирішення сьогоднішніх щоденних завдань з врахуванням інтересів студентів. Якщо сказати коротко: щоб кожному у вузі було б добре і залежало б це від кожного.

І друга функція – це підготовка до майбутнього виконання обов'язків щодо участі в керівництві державними і громадськими справами, тобто набуття кожним знань, вмінь і навиків управлінської діяльності. Здається, ми все більше починаємо розуміти ту просту істину, що якщо демократії потрібно учитися, то починати це навчання бажано якомога раніше.

Що стосується єдиних організаційних структур самоврядування, то, мабуть, не можна та і не можливо всі організації і колективи підпорядкувати одному органу, адже багато з них існують паралельно один одному, деякі пронизують собою діяльність своїх представників у інших організаціях (наприклад, роботу члена студентської профспілкової організації в студентській раді гуртожитку чи студентському науковому товаристві тощо). Безперспективним, а головне нездійсненним є намагання до так званого повного самоврядування. Справа в тому, що група, відділення, факультет, вуз і т.п., будь-які громадські об'єднання, що в них діють, одночасно володіють двома якостями: бути керованими і керувати самим. Ці дві якості притаманні всім соціальним інститутам.

Самоврядування покликане виконувати певні функції. Без нього не може розвиватися колектив. Коли його немає, коли в нього лише «грають», то частіше всього про самоврядування більше говорять, ніж реалізують насправді.

Самоврядування може бути тільки в колективі або організації. Не може бути самоврядування студентів, а може бути самоврядування колективу студентів: групи, відділення, факультету, вузу, студентської профспілкової організації, спортивної секції або студентського загону. Одна справа – самоврядування в колективі академічної групи, членом якої, розуміється, є і куратор групи на рівних правах із студентами, і дещо інше –

самоврядування в профспілковій організації цієї ж групи, куди її куратор вже не входить, бо не являється членом даної організації.

Тобто, в колективі академічної групи самоврядування здійснюється студентами разом з викладачем, а профспілкова організація групи вирішує свої питання без нього. Але і самостійним студентам, думаю, важко прийняти оптимальне рішення, не порадившись з компетентними людьми: викладачами, родичами, іншими дорослими. Це зовсім не зменшує самостійність студентів – адже вирішують вони самі.

Дійсно, самоврядування не можна створити за вказівкою зверху, воно з'являється як потреба колективу. А поскільки всі колективи різняться між собою, не схожі один на одного, не може бути однаковим і їх самоврядування.

Коли людина відчуває себе учасником суспільного розвитку, вона творить не лише матеріальні цінності для людей, вона творить і саму себе. Тому одним із суттєвих моментів профспілкової діяльності студента є його громадська направленість, тобто її громадський характер.

Протягом 4–5 років студенти готуються стати спеціалістами. Їм, як і молодим робітникам, працівникам сільського господарства, представникам інтелігенції, притаманне поєднання політичних поглядів і переконань.

Разом з тим студенти мають і свої особливі риси, визначені умовами життя, діяльності, потребами та інтересами. Скажімо, їхня праця – це навчання. А вона специфічна, і не можна співвідносити її з виробничою. Але студенти беруть участь і в безпосередньому створенні матеріальних благ (студентські загони, наприклад, або реальна науково-дослідна робота). Це означає, що навчальна підготовка до майбутньої діяльності – головне, але не єдине заняття студента.

Студент вузу належить до тієї групи молоді, яка досягла певної соціальної зрілості, бере участь в управлінні державними справами, обирається в органи влади, вчених рад вузу і факультетів, студентських профкому вузу та профспілкових профбюро факультетів, готується до активної громадської роботи. І саме цей період у житті людини К.Д.Ушинський вважав вирішальним. “Тут якраз, - писав він, - дозавершується період утворення окремих уявлень, і якщо не всі вони, то переважна більшість їх групуються в одну сітку, достатньо об'ємну, щоб дати рішучу перевагу тому або іншому напрямку в образі думок людини і її характері”. [3] А тому активна громадська робота майбутніх спеціалістів позитивно впливає на соціально-психологічний стан в студентському середовищі.

Профспілка, як об'єднання студентів для їх соціального захисту, сьогодні є поки що єдиною, перевіреною часом формою. Інтереси студентів представляють і захищають профспілкові комітети 25 вузів нашої області. На факультетах та відділеннях щороку обираються профспілкові бюро студентів. При профкомах та кожному бюро створені комісії: з організаційно-масової, навчально-виробничої, культурно-масової, житлово-побутової, оздоровчої, фізкультурно-масової і спортивної роботи. Для успішної діяльності комісії залучають широке коло студентів, уміло використовують різні форми і методи заохочення.

У відповідності з Основними напрямками реформування вищої освіти в Україні, затвердженими Указом Президента України від 12 вересня 1995 року №832/95 та постановою Кабінету Міністрів України від 26 січня 1993 року № 50 “Про стипендіальне забезпечення студентів, учнів, слухачів навчальних закладів, а також аспірантів, докторантів” за рішенням рад навчальних закладів створені фонди соціальної допомоги.

Фактичне управління Фондом, як правило, здійснюють профспілкові комітети студентів, широко залучаючи профспілковий актив вузів. Розміри нарахувань до Фонду соціальної допомоги від стипендіального фонду та спеціальних коштів передбачається Положенням про фонд конкретного вищого навчального закладу та колективним договором між адміністрацією та профспілковим комітетом.

Студентські профспілкові організації мають і бюджетні кошти, які широко використовуються для залучення членів спілки до організації культурно- та спортивно-масових

заходів. Залучення до участі в діяльності організації, профкомів студентів і профбюро факультетів, відділень, уміле використання форм і методів заохочення надає студентам організованості і дисциплінованості.

Профспілкова організація студентів Державного агроекологічного університету є важливою ланкою виховного процесу. Цьому сприяє дотримання багаторічних традицій колективу, ціленаправлена робота підбору і навчання активу, підтримка ректорату. Профком студентів координує діяльність рад гуртожитків, любительських об'єднань за інтересами (КВН, інтелектуально-розважальних ігор, любителів футболу тощо). Окрім того, в університеті успішно функціонують численні гуртки самодіяльної творчості, спортивні секції, наукові об'єднання. За ініціативи ректорату та студентського профкому розроблена система пільгового харчування для соціально незахищеної категорії студентів. Студенти, завдяки праці в учбовому господарстві "Україна" Черняхівського району вносять вагомий внесок в здешевлення харчування в підприємствах відділу громадського харчування університету. Таких прикладів за участю студентів у конкретних справах можна навести багато.

Як свідчить практика, самі по собі знання мало варті, якщо вони не впливають на почуття, не стають основою глибоких і міцних переконань. Можна почути, прочитати або завчити істину, але засвоїти її не можливо без мобілізації зусиль власного розуму й волі. У процесі навчання й особливо засвоєння суспільних наук у студента формуються ідеї, які оволодівають його серцем, будять до активних дій. У нього природно виникає багато питань. А тому студентські колективи, громадські організації передусім цікавлять, чи стають знання основою переконань студента, чи достатньо для визначення соціальної активності майбутнього спеціаліста тільки того, щоб він прекрасно викладав свої думки і погляди на семінарі, в бесіді з колегами, у виступах на зборах, диспуті або на екзаменаційних іспитах? Чи керується він ними у своєму житті, повсякденних справах? Чи вміє відстоювати й захищати свої переконання?

Виховання й освіта – це не тільки шлях до професійної діяльності на благо суспільства. Із стін вузу повинна вийти людина, підготовлена до життя. Тобто набуті знання і навички йому потрібні будуть для активної життєвої діяльності. Нас повсякчас повинно хвилювати питання: чи оволодів спеціаліст навичками організаторської, громадської роботи в колективі? Чи стала громадська робота у вузі для нього справжньою школою людинознавства?

Якщо знання, переконання є основою формування спеціаліста у вузі, то практика, громадська діяльність формують його як особистість. Громадсько-корисна робота покликана виробити в свідомості кожної молодой людини глибоке розуміння першочерговості колективного, суспільного над особистим.

Профспілкові організації студентів вузів використовують різні форми й методи вдосконалення соціальної активності юнаків і дівчат. Щоб ця робота була ефективною, треба добре знати мотиви суспільно-корисної діяльності студентів. Такими мотивами є: прагнення творчо оволодіти дійсністю, допомогти людям краще пізнати їх, внутрішня потреба займатися громадською діяльністю, бо саме вона дає змогу придбати досвід роботи з людьми.

Суспільно-корисна праця студента не є самоціллю. Адже все, чим він займається у вузі: виконує громадські доручення, працює у виборних органах, бере участь у студентських загонах, спортивно-оздоровчій і культурно-масовій роботі тощо – це підготовка до організаторської діяльності.

Активна життєва позиція студента, його участь у громадській діяльності вузу і є одним із важливих факторів становлення майбутнього спеціаліста, профспілкового організатора.

І в тих вузах де профспілкова діяльність студентів поставлена належним чином, завжди у взаємовідносинах між адміністрацією і профспілковим комітетом студентів присутня злагоджена, конструктивна співпраця на користь студента.

Література

1. Гельвецій К.А. Про людину, її розумові здібності та її виховання. – К., Основи, 1994.- С.30

-
2. *Макаренко А.С.* Мої педагогічні погляди: у 7- т. - М., Радянська школа, 1954. -т. 4.- С.20
 3. *Ушинский К.Д.* Собрание сочинений: у 8-т. – М.-Л., Академия педнаук РСФСР, 1950.-т.4.- С.441